

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi julkisen hallinnon tiedonhallintaa sääntelevä yleislaki. Ehdotettu sääntely loisi perustan yhtenäisille menettelytavoille, joilla julkinen hallinto käsittelee hallussaan olevia tietoja.

Palta pitää tiedonhallintaa koskevan sääntelyn uudistamista tarpeellisena ja kannatettavana, jos sillä päästään turhien tietopyyntöjen vähentymiseen viranomaisprosessien yhteydessä. Uudistuksella voidaan parantaa julkisen sektorin palveluiden tuottavuutta ja samalla säästetään kansalaisten ja yritysten aikaa ja resursseja. Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti, julkinen hallinto sitoutuu kysymään samaa tietoa kansalaisilta ja yrityksiltä vain kerran, joka edellyttää tietojen sujuvaa siirtymistä viranomaisten välillä.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

Lakiesityksen perusteluissa on kuvattu hyvin ja yksityiskohtaisesti nykyisen lainsäädännön haasteet yhtenäisen julkisen tiedonhallinnan näkökulmasta. Tässä yhteydessä olisi ollut hyvä myös tunnistaa keskeisiä haasteita julkisen hallinnon asiakkaiden näkökulmasta.

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Laki asettaa veloitteen, jossa ”viranomainen ei saa vaatia hallinnon asiakasta toimittamaan asiankäsittelyä varten todistuksia ja otteita, jos viranomaisella on oikeus saada toiselta viranomaiselta tällaiset tiedot luotettavasti ja ajantasaisesti teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla”. Tämä kirjaus on erittäin kannatettava. Epäselväksi kuitenkin jää, että toteutuuko yritysten lupakäytäntöjen helpottuminen tämän myötä ja mikä on lakiuudistuksen suhde muuhun tietopyyntöjä tuottavaan (erityis-) sääntelyyn. Lupiin ja valvontaan liittyviä dokumentointi- ja raportointivelvollisuuksia sisältyy useisiin lakiin.

Esimerkiksi televerkkojen rakentamisen (sijoituslupien) osalta, joudutaan huomioimaan viiden eri ministeriön ja kuuden valtion viraston lait ja asetukset, kuntien vaihtelevat käytännöt sekä yksityisten maanomistajien näkökulmat – samaa tietoa joudutaan toimittamaan useaan kertaan viranomaisille.

Kaiken kaikkiaan lakiesityksen ehdotukset ovat kannatettavia. Esimerkiksi velvollisuudet tiedonhallinnan suunnittelusta ja kuvaamisesta, metatietojen määrittelystä, tietoturvallisuudesta ja teknisten rajapintojen käytöstä edistävät tiedon monipuolista hyödyntämistä julkisessa hallinnossa. Erytymisen kannatettavana voidaan pitää velvoitetta, jossa viranomaisen on toteuttava säännöllisesti toistuva vakiosisältöinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen kautta.

Datatalouden kehittymisen kannalta olisi myös keskeistä, että teknisiä rajapintoja kehitetään määrätietoisesti julkisen sektorin ulkopuolisten toimijoiden hyödyksi siltä osin, kun viranomaisilla hallussa oleva tieto ei ole salassa pidettävää tai se voisi olla tarjolla anonymisoidusti data-analytiikkaa, tekoälysovelluksia tai tutkimuskäyttöä varten.

Lakiesityksessä ehdotetaan julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnan perustamista, sekä mahdollisuudesta asettaa lautakuntaan väliaikaisia jaostoja suositusten laatimista ja ylläpitoa varten. Pykäläehdotuksessa (7§) lautakunnan ja jaostojen kokoonpano voi koostua ainoastaan julkisten organisaatioiden ja tutkimusorganisaatioiden edustajista.

Tiedonhallintalautakuntaan tai vähintäänkin sen jaostoihin tulisi olla mahdollisuus nimetä relevantteja tahoja, esimerkiksi kansalaisjärjestöjen tai elinkeinoelämän edustajia, jotka edustaisivat tiedonhallinnan asiakasnäkökulmaa. Lisäksi lautakunnan tehtäväksi tulisi asettaa asiakaslähtöisen/-keskeisen tiedonhallinnan edistäminen.

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

-

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioitavaa:

Lakiesityksessä vaikutusten arviointi kansalaisten ja yhteisöjen näkökulmasta on puutteellinen – esimerkiksi mitä hyötyjä tai helpotuksia lakiuudistus toisi yritysten viranomaisraportoinnille. Elinkeinoelämä on toistuvasti tuoneet esille muun muassa viranomaislupiin ja -valvontaan liittyvästä turhasta byrokratiasta. Yrityksiin kohdistuu useita muun muassa ympäristöön ja rakentamiseen liittyviä lupa- ja muita menettelyitä, joissa kysytään monelta osin samankaltaista ja jopa samaa tietoa – jotka löytyisivät valmiina julkisen hallinnon rekistereistä.

Epäselväksi lakiesityksessä ja sen perusteluissa jää, että mitä tai minkä tyyppisiä palveluita se koskee, tai vähentyykö asiointi ja dokumenttien toimittaminen viranomaisille uudistuksen myötä. Lain perusteluissa tulisi selkeämmin avata, mitä uudistus käytännössä tarkoittaa hallinnon asiakkaiden näkökulmasta.

Konttinen Jari
Palvelualojen työnantajat PALTA ry